

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2017-12-08
Stockholm

Mål nr
M 11214-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-12-14 i mål nr M 6697-15, se bilaga A

PARTER

Klagande

E.ON Elnät Sverige AB, 556070-6060
205 09 Malmö

Ombud: LE

Motpart

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

SAKEN

Nätkoncession för linje för två 130 kV luftledningarna mellan Hammarstrand och Bandsjö i Ragunda, Sundsvalls och Timrå kommuner

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom punkten 2 upphäver Mark- och miljööverdomstolen villkor 1.2 i Energimarknadsinspektionens beslut den 27 oktober 2015, dnr 2013-101306.

Dok.Id 1378368

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

E.ON Elnät Sverige AB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva villkor 1.2 i Energimarknadsinspektionens beslut den 27 oktober 2015.

Till stöd för sin talan har E.ON anfört bl.a. följande: Mark- och miljööverdomstolen har i ett antal domar (jfr Mark- och miljööverdomstolens avgöranden den 7 juni 2017 i mål nr M 9393-16, M 9395-16, M 9397-16 och M 10364-16) ansett att det inte varit miljömässigt motiverat att, utöver vad som följer av det allmänna villkoret och bestämmelserna i miljöbalken, föreskriva villkor i koncessionsbeslutet som särskilt reglerar skador i naturmiljön inklusive våtmarker i områden där det inte finns några höga naturvärden. Det finns inte några höga naturvärden längs den nu aktuella ledningen och det saknas därmed skäl för att göra någon annan bedömning i detta mål.

Energimarknadsinspektionen har medgett E.ON:s yrkande.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Som E.ON har anfört har Mark- och miljööverdomstolen i avgörandena i mål nr M 9393-16, M 9395-16, M 9397-16 och M 10364-16 funnit att det inte är miljömässigt motiverat att, utöver vad som följer av det allmänna villkoret och bestämmelserna i miljöbalken, föreskriva villkor i koncessionsbeslutet som särskilt reglerar skador i naturmiljön inklusive våtmarker för den aktuella ledningen. Domstolen har i de nämnda avgörandena också framhållit att de tillsynsmyndigheter som har lokal-kännedom får anses vara mera lämpade än Energimarknadsinspektionen att utöva operativ tillsyn. Det saknas skäl att göra någon annan bedömning i detta mål. Villkor 1.2 bör därför, i enlighet med E.ON:s yrkande och Energimarknadsinspektionens medgivande, upphävas. Med hänsyn till de aktuella förhållandena och till hur villkoret har utformats, bedöms inte några enskilda sakägare bli påverkade av att villkoret upphävs. De har därför inte getts tillfälle att yttra sig över den frågan.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Ingrid Åhman, referent, och Johan Svensson samt tekniska rådet Dag Ygland.

Föredragande har varit Amina Ustamujic.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-12-14
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 6697-15

KLAGANDE

E.ON Elnät Sverige AB, 556070-6060
205 09 Malmö

Ombud: SE

MOTPART

1. Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

ÖVERKLAGAT BESLUT

Energimarknadsinspektionens beslut den 27 oktober 2015 i ärende nr 2013-101306,
se bilaga 1

SAKEN

Nätkoncession för linje för två 130 kV luftledningar mellan Hammarstrand och
Bandsjö i Ragunda, Sundsvalls och Timrå kommuner

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet på så sätt att koncessionen ska gälla till och med den 27 oktober 2030.
 2. Mark- och miljödomstolen ändrar villkor 1.2 i det överklagade beslutet till följande lydelse.
Körning för planerat underhåll, inspektion eller reparation av ledningen får bara ske på våtmarker när marken är tjälad. Om körskador uppstår vid körning för akuta åtgärder på våtmarker ska dessa återställas.
 3. Mark- och miljödomstolen upphäver villkor 1.3 i det överklagade beslutet.
-

Dok.Id 471677

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Energimarknadsinspektionens (Ei) beslutade den 27 oktober 2015 att meddela E.ON Elnät Sverige AB (E.ON) förlängd nätkoncession för två 130 kV ledningar, utförda som luftledningar, från Hammarstrand till Bandsjö i Ragunda, Sundsvalls och Timrå kommuner, Jämtlands och Västernorrlands län. Nätkoncessionen meddelades gälla till och med den 27 oktober 2025 och förenades med bl.a. följande villkor.

1.2 Framförande av maskiner för underhåll, inspektion eller icke-brådiskande reparation av ledningar får bara ske på våtmarker när marken är tjälad. Vid genomförande av brådiskande reparationsåtgärder får maskiner framföras även på mark som inte är tjälad. E.ON ska i sådana fall använda den metod som medför minsta möjliga ingrepp i lokalmiljön och E.ON ska återställa skadad mark efter slutförda arbeten.

1.3 E.ON ska lämna högstubbar vid fällning av träd i ledningsgatan. Högstubbarna ska vara minst två meter höga.

YRKANDEN M.M.

E.ON har yrkat att villkor 1.3 ska upphävas och att villkor 1.2 ska ges följande lydelse. Vid framförande av motordrivna fordon i terräng längs kraftledningen i samband med projektering, byggande, underhåll, skötsel och inspektion ska koncessionshavaren använda de maskiner och metoder som medför minsta möjliga ingrepp i lokalmiljön. Skador i marken ska återställas i godtagbart skick.

E.ON har även yrkat att mark- och miljödomstolen fastställer att nätkoncessionen ska gälla till och med den 27 oktober 2030, d.v.s. 5 år längre giltighetstid jämfört med beslutet.

Ei har medgett viss ändrad formulering av villkor 1.3 och har i övrigt motsatt sig bifall till överklagandet.

UTVECKLING AV TALAN

Till stöd för sin talan har parterna i huvudsak anfört följande.

E.ON

Koncessionsbeslutet ska gälla i minst tio år. Elledningens omgivning kommer förändras, våtmarker torka ut eller utvidgas, biotoper ändra karaktär, mark exploateras, klassificeringssystem och skyddslagstiftning för naturvärden ändras eller ersätts, och teknik och kunskap om arbetsmetoder och deras påverkan utvecklas. Av dessa skäl är det av största vikt att koncessionsbeslutet inte låser nätägaren vid vissa arbetsmetoder eller tekniker, om det inte är klart motiverat av exempelvis miljönytta som inte kan säkerställas på annat sätt. Att koncessionsbeslutet inte villkorsreglerar en viss åtgärd innebär inte att åtgärderna är oreglerade. Tvärtom fångas de upp av vid var tid tillämplig lagstiftning, i dag exempelvis artskyddsförordningen, bestämmelser om Natura 2000-områden, strandskydd och biotopskyddade områden, anmälnings/tillståndsplikt för vattenverksamhet samt samrådskravet i 12 kap. 6 § miljöbalken.

Ellagen innehåller inga närmare anvisningar om hur koncessionsvillkor ska utformas. Av ellagen framgår dock att bestämmelserna i 2-4 kap. och 5 kap. 3 § respektive 6 kap. miljöbalken ska tillämpas. Miljöbalkens allmänna utgångspunkter för villkorsskrivning bör därför tillämpas vid villkorsskrivning enligt ellagen. En sådan allmän utgångspunkt är att tillståndsmyndigheten måste bilda sig en uppfattning om vilka skyddsåtgärder och vilka begränsningar i verksamheten som behövs från miljösynpunkt. Nyttan av dessa ska sedan ställas mot kostnaderna och ligga till grund för den skälighetsavvägning som ska göras enligt 2 kap. 7 § miljöbalken (jfr MÖD 2009:2). Generella ståndpunkter, utan anpassning eller avvägning i det enskilda fallet bör därmed inte föreskrivas som koncessionsvillkor.

Eftersom ett koncessionsvillkor är straffrättsligt sanktionerat krävs att villkoret inrymmer erforderlig flexibilitet och möjlighet för E.ON att bedriva sin nätverksamhet på rimliga grunder. Ett avsteg från ett koncessionsvillkor kräver ansökan om villkorsändring hos Ei och med hänsyn till Ei:s långa

handläggningstider är det inte rimligt eller ens möjligt för E.ON att bedriva nätverksamhet baserad på möjligheten att få koncessionsvillkor ändrade.

Ett villkor måste även vara utformat så att det inte råder någon tvekan om vad som krävs av tillståndshavaren. Det ska objektivt kunna fastställas när en överträdelse har skett. Vilken av klara och tydliga villkor har understrukits av Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2006 s. 310. De nämnda utgångspunkterna har inte i tillräcklig utsträckning beaktats av Ei avseende de överklagade villkoren.

Villkor1.2

Ei har inte tagit hänsyn till att olika typer av maskiner kan framföras i området och anpassas efter områdets karaktär. Det är heller inte lämpligt att på förhand precisera vilken metod som ska användas, utan utrymme bör ges för platsspecifik bedömning med hänsyn till områdets karaktär. Därtill finns en rad olika skyddsåtgärder som kan vidtas för att i möjligaste mån minimera påverkan på skyddsvärda miljöer. Vilka åtgärder som får eller inte får vidtas bör dock inte preciseras villkorsvis. På våtmarker är växtligheten typiskt sett inte så hög att någon omfattande röjning behövs, men åtgärder kan naturligtvis inte uteslutas. Röjning kan utföras manuellt med motorsåg, men det går inte att säga att den metoden alltid är mer skonsam mot den lokala naturmiljön. I vissa fall kan till exempel en skonsam våtmarksanpassad maskin användas. E.ON har stor vana vid att bedöma vilka fordon och metoder som är lämpliga och att anpassa arbetet efter väderlek och lokala förhållanden. Villkoret överensstämmer inte heller med vad som framkommer i miljökonsekvensbeskrivningen.

Ei har inte heller tagit hänsyn till E.ON:s ansvar att upprätthålla och tillhandahålla tillförlitliga elleveranser. Nätverksamheten förutsätter flexibilitet såvitt avser när och hur underhålls- och reparationsarbetena ska utföras. Byte av stolpar och faslinor kan inte utföras utan maskin. Våtmarkerna är tjälade endast under en begränsad del av året och det är inte rimligt att E.ON i händelse av en mild vinter ska behöva ansöka om ändring av nämnda koncessionsvillkor för att kunna utföra planerade

underhålls- och reparationsarbeten i våtmarker. E.ON kan inte bedriva nätverksamhet å sådana premisser.

Villkoret borde rimligen ta sikte på att E.ON alltid ska välja den metod som medför minsta möjliga ingrepp i lokalmiljön, oavsett markförhållande. Villkoret som Ei har utformat saknar även en närmare beskrivning av hur begreppet ”brådskande reparationer” ska tolkas. Samtliga underhålls- och reparationsåtgärder är mer eller mindre brådskande. Villkoret är därmed inte så tydligt och objektivt att det går att fastställa när en överträdelse de facto har skett.

E.ON har föreslagit att eventuell skadat mark ska återställas i *godtagbart skick*, vilket är en vanligt förekommande formulering i tillståndvillkor, vilket måste innebära att miljöbalkens krav, inklusive skälighetskravet i 2 kap. 7 § miljöbalken, ska beaktas.

Villkor 1.3

Ei har ställt krav på hur röjningsarbetena ska utföras i ledningsgatan, dvs. både i skogsgatan som utgörs av 35-40 meter (inkluderar utrymme för ledningen och utrymme om 15 meter på var sida om ledningen) samt i sidoområdena (15 meter från utrymmet för ledningen).

Villkoret kan omöjligen efterkommas såvitt avser kravet att högstubbar ska lämnas i skogsgatan eftersom skogsgatan alltid hålls fri från högväxande vegetation och träd. I skogsgatans sidoområden fälls träd som anses farliga för ledningens drift. Ledningen ska alltså hållas trädsäker. Villkoret står i uppenbar strid med lagstiftarens ambitioner om leveranssäkra elnät. Stränga krav ställs på nätägarna att elförsörjningen ska vara tillförlitlig (jfr 3 kap. 9 a § ellagen samt prop. 2005/06:27). Underhållsröjning av ledningsgatan har därför stor betydelse för att göra ledningen driftsäker och tillgänglig för akuta och planerade åtgärder.

Såvitt gäller fällning av träd i områdena utanför skogsgatan konstaterar E.ON att Ei inte har beaktat rådigheten avseende träden. Ei bortser från att E.ON:s rådighet till

marken grundas på ledningsrätt som för den nu aktuella ledningen medger en rätt att röja skogsgatan helt fri från träd och högre växande buskar och sly samt rätt att fälla träd i sidoområdena om de vuxit sig så höga att de vid fall riskerar att nå ledningen. E.ON:s rådighet till de på marken växande träden omfattar således inte andra hänsynstaganden eller åtgärder än sådana som syftar till att hålla ledningsgatan trädsäker. E.ON kan inte med stöd av ledningsrätten genomdriva hänsynstaganden till den biologiska mångfalden gentemot fastighetsägare. Det står till exempel fastighetsägaren fritt att fälla en ”hög stubbe” som E.ON lämnat på dennes fastighet. E.ON kan därför inte förhindra ett villkorsbrott. Vid villkorsskrivning gäller att tillståndshavaren ska ha rättsliga och faktiska förutsättningar att efterkomma det krav som villkoret innebär (MÖD 2009:2). E.ON har inte en reell möjlighet att fritt fälla träd eller lämna högstubbar inom sidoområdena utan berörda fastighetsägares godkännande. E.ON saknar därför erforderlig rådighet över marken med avseende att vidta andra åtgärder än sådana som syftar till att hålla ledningsgatan trädsäker. E.ON saknar därmed de faktiska och rättsliga förutsättningarna att efterkomma Ei:s villkorskrav.

E.ON har genom ledningsrätten en rätt att avverka de träd som riskerar att falla över ledningen, men bolaget äger inte träden utan måste i varje enskilt fall komma överens med fastighetsägaren eller den som normalt har rätt att bruka skogen om E.ON ska köpa träden. Om fastighetsägaren inte går med på att sälja träden till E.ON vill de nästan undantagslöst att bolaget inte lämnar en av trädets bästa delar eftersom fastighetsägaren då själv måste avverka högstubbar inför försäljning och träden inte heller kan säljas i sin hela längd.

Vidare förutsätter kapande av träd till höga stubbar användning av stora maskiner som i vissa områden, exempelvis våtmark, är olämpliga att framföra på grund av höga naturvärden. Träden måste därför fällas motormanuellt och det är då enbart möjligt att fälla dem vid roten eftersom det av säkerhetskäl inte är möjligt att kapa dem på två meters höjd.

Vid sådana samråd som krävs enligt 12 kap. 6 § miljöbalken inför underhållsröjning möjliggörs platsspecifika och avvägda hänsynstaganden tillsammans med praxis inom skogsbruket för generell miljöhänsyn. Länsstyrelsen har då även möjlighet att förelägga E.ON om de ytterligare skyddsåtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skador på naturmiljön. Gällande lagstiftning säkerställer redan ett erforderligt miljöskydd eftersom samrådskravet följer av lag. I mål nr M 1397-08 fastslog dåvarande Miljööverdomstolen att det i tillstånd eller förelägganden inte bör föreskrivas villkor respektive skyddsåtgärder avseende skyldigheter eller situationer som klart regleras av befintlig lagstiftning.

Säljs träden till E.ON lämnar bolaget redan i dag högstubbar, typiskt sett i den utsträckning som följer av praxis för FSC-certifierat skogsbruk (tre högstubbar per hektar). Att lämna fler högstubbar än så kan bidra till en gynnsam miljö för barkborre, en skalbagge som kan orsaka allvarliga skador på träd. Inför röjning samråder E.ON normalt med länsstyrelsen som i enskilda fall kan se skäl att lämna fler högstubbar i ett visst område, vilket E.ON i så fall gör. Det överklagade villkoret anger inte hur många högstubbar som ska lämnas och får därför tolkas som att samtliga träd som fälls utanför skogsgatan ska lämnas som högstubbe. Den skog som ledningen genomkorsar är till dominerande delar föremål för skogsbruk och det finns inget i detta enskilda fall som motiverar en särskilt strikt reglering av högstubbar längs hela ledningssträckningen.

Vidare är det mycket olämpligt att E.ON tvingas företa åtgärder som inte stämmer överens med den plan för skogsbruket som fastighetsägaren har enligt skogsvårdslagen, skogsvårdsförordningen och tillhörande föreskrifter.

Nätkoncessionens giltighetstid

Huvudregeln är att nätkoncession ska gälla tills vidare. Ei har begränsat koncessionens giltighetstid till tio år och bedömt att denna tid är tillräcklig för att E.ON ska kunna ta fram en alternativ lösning på överföringsbehovet oavsett om så ska ske i samband med Affärsverket svenska kraftnät (SvK). E.ON är dock helt beroende av att SvK först beslutar om hur stamnätet i området ska byggas ut och

var de nya stamnätsstationerna ska placeras för anslutning till regionnätet. I dagsläget har stamnätsledningarna i området inte kapacitet att ansluta Hammarforsens kraftverk till stamnätet som idag belastar de aktuella 130 kV ledningarna. Eftersom SvK ännu inte har fattat några beslut i frågan och det sannolikt kommer dröja flera år innan denna fråga slutligen är löst är det inte motiverat att begränsa giltighetstiden till endast tio år. Även mot bakgrund av Ei:s handläggningstider är det av processekonomiska skäl motiverat att förlänga giltighetstiden för nätkoncessionen till femton år.

Att begränsa nätkoncessionens giltighetstid ligger inte heller i linje med de grundläggande kraven i ellagen att en nätägare är skyldig att tillse att ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el (jfr 3 kap. 1 § ellagen).

Ei har även angett att ledningen berör en rad viktiga motstående intressen, men har inte specificerat vilka intressen som avses. Utifrån den miljökonsekvensbeskrivning som E.ON bifogat ansökan kan bolaget konstatera att flera intressen berörs av ledningen men att ledningen inte innebär något stort intrång i något av dessa. Det är heller inte fråga om någon tillkommande påverkan då ledningen har funnits sedan 1920/30-talet.

Energimarknadsinspektionen

Ei har hänvisat till vad myndigheten skrivit i sitt beslut angående nödvändigheten av de villkor som E.ON klagat över och har tillagt i huvudsak följande.

Villkor1.2

Förslaget till villkorsskrivning som E.ON har tagit fram skulle göra det mycket svårt både för E.ON och för tillsynsmyndigheten att avgöra om villkoret överträtts. Mot bakgrund av att överträdelser av en nätkoncessions villkor är straffbart är det särskilt viktigt att det är enkelt att avgöra hur villkoret ska tillämpas.

Det är viktigt att våtmarker, särskilt våtmarkernas hydrologiska förutsättningar, inte skadas. Dessa utgör betydelsefulla miljöer för många arter och fyller en viktig funktion i det att de kan minska övergödning av vatten (prop. 1997/98:45 del 1 s. 65 f.). Utgångspunkten för villkoret är därför att körning bara ska få ske på våtmark när marken är tjälad och mindre känslig, vilket följer principen om bästa möjliga teknik och försiktighetsprincipen att E.ON ska minimera påverkan på mark som huvudregel.

Det är rimligt att anta att det allt varmare klimatet kommer att medföra kortare tid med tjälad mark, men eftersom det aktuella villkoret enbart gäller vid körning på våtmarker är det enligt Ei inte orimligt att kräva att E.ON planerar sina åtgärder på våtmarker till de dagar på året då marken är tjälad. Vid brådskande åtgärder, när det av drifts- eller säkerhetsskäl inte går att invänta tjälen får E.ON enligt villkoret ändå använda markgående maskiner.

Att E.ON ska åtgärda markskada är ett utflöde av principen om att förorenaren ska betala. När verksamhetsutövaren är tvungen att alltid återställa de skador som verksamheten orsakar avhålls verksamhetsutövaren från att orsaka skada och välja metoder som begränsar markskada. Utformningen av villkoret tydliggör även att det inte är acceptabelt vid underhåll av elledningar att orsaka irreversibla markskador på våtmark. Begränsningen *godtagbar* återställning är varken uppföljbar inom ramen för tillsynen eller tillräcklig med hänsyn till miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Villkoret är avsett att begränsa möjligheten till körning på våtmark eftersom det i det här enskilda fallet är nödvändigt för att verksamheten ska kunna bedrivas inom ramen för miljöbalkens allmänna hänsynsregler och är inte avsett att omfatta allt underhåll i ledningsgatan.

Villkor1.3

Ei medger en ändring av villkoret för att tydliggöra att vad som avses med det endast är området av ledningsgatan utanför skogsgatan, det område som E.ON benämnt sidområde. Ei föreslår att villkoret ändras till följande lydelse. *E.ON ska*

*lämna högstubbar vid fällning av träd i ledningsgatan utanför skogsgatan.
Högstubbarna ska vara minst två meter höga.*

Gällande E.ON:s juridiska möjlighet att lämna högstubbar i sidoområdena stipulerar villkor 1.3 enbart att när fällning av träd ska ske, d.v.s. inom ramen för trädsäkring, ska de fällas så att åtminstone två meter stubbe (högstubbe) lämnas. Det stämmer inte att E.ON skulle sakna möjlighet att vidta åtgärden. Även om det står fastighetsägaren fritt att senare fälla högstubben, förutsatt att inte skogsvårdsregler eller andra regler förbjuder det, hindrar det inte E.ON från att lämna en högstubbe vid E.ON:s avverkning. Fastighetsägaren kommer sällan ha anledning eller motiv att fälla en högstubbe varför de i många fall kommer finnas kvar. Om någon som inte arbetar på uppdrag av E.ON eller är fastighetsägare, fäller högstubbe är inget som påverkar efterlevnaden av villkor 1.3. E.ON har inte anfört stöd i lag eller annat för att det skulle vara omöjligt ur ett säkerhetsperspektiv att fälla träd annat än vid roten när avverkning sker motormanuellt. Även om så skulle vara fallet kan E.ON framföra maskiner på våtmarker när marken är tjälad för att kunna lämna högstubbar.

Angående samrådskravet i 12 kap. 6 § miljöbalken omfattar det endast fall när naturmiljön väsentligt kan komma att ändras av en åtgärd. I förarbetena till bestämmelsen nämns upptagande av ledningsgata som typexempel på när ett samråd enligt regeln ofta måste ske (prop. 1997/98:45 del 2, s. 150). Att ändra markanvändning från skogsbruk till kal ledningsgata ska därför innebära en väsentlig förändring av naturmiljö. Att däremot bibehålla den öppna ledningsgatan genom att cirka vart åttonde år underhållsröja den kan omöjligt betraktas som en väsentlig ändring av naturmiljön. Ledningsgatan utgör en jämförelsevis stabil biotop som upprätthålls genom röjningen. Än mindre är fällning av enstaka träd i sidoområdena något som utlöser samrådskravet i 12 kap. 6 § miljöbalken.

Nätkoncessionens giltighetstid

Den befintliga ledningen måste tas bort inom en nära framtid. Ledningen berör en rad viktiga motstående intressen och är därför till stora delar olämpligt lokaliserad.

Ei har bedömt att tio år är en tillräcklig tid för att E.ON ska få möjlighet att finna en alternativ lösning och för att planera för rivning av den befintliga ledningen, helt oberoende av SvK:s verksamhet.

Att ledningen inte är lämplig att behålla mer än under den kortast praktiskt möjliga tid är att betrakta som ett sådant särskilt skäl som krävs för att Ei ska kunna begränsa giltighetstiden enligt 2 kap. 13 § ellagen. Även om denna regel ska tillämpas restriktivt vad gäller Ei:s möjlighet till giltighetsbegränsning (prop. 2012/13:70 s. 85) måste det vara så att rekvisiten för en sådan begränsning (de särskilda skälen) är lägre ställda än att ett avslagsbeslut med hänvisning till miljöbalkens allmänna hänsynsregler ligger närmare till hands. Särskilda skäl för begränsning av giltighetstiden måste kunna vara att ledningen inte med hänsyn till miljöbalken kan meddelas förlängd nätkoncession på obestämd tid eller på den kortare tid som sökanden angett. På grund av att ledningen är en del av befintlig infrastruktur och fyller ett syfte är det dock omöjligt att omedelbart ta bort den.

Den alternativa lösning som ska täcka det överföringsbehov som E.ON:s ledning idag står för behöver inte vara en stamnätsledning som SvK ska uppföra. Det vore exempelvis möjligt för E.ON att själv anlägga en ersättningsledning med samma eller större kapacitet som den i dag befintliga, men i en annan sträckning eller annat utförande. Ei kan inte heller fatta beslut baserat på vad ett annat nätbolag har eller inte har för framtida planer. E.ON ansvarar själv för sin verksamhet och för de miljökonsekvenser som den har.

Syftet med en prövning av förlängning av nätkoncession är att alla delar av ledningen ska omprövas och bedömas på nytt (prop. 1996/97:136 s. 49). Att ledningen funnits i befintlig sträckning en längre tid innebär inte att sträckningen eller utförandet är lämpliga ur miljöbalkshänseende. Att ledningen funnits i samma sträcka sedan 20- eller 30-talet innebär att sträckningen godkänts enligt regler som har väldigt liten likhet med dagens och utan hänsyn till de grundläggande miljörättsliga principer och regler som i dag gäller vid en prövning.

REMISSYTTRANDEN*Länsstyrelsen i Västernorrlands län*

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har yttrat sig och har anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen instämmer i E.ON:s synpunkter avseende villkor 1.2 och anser att villkor 1.2 i det överklagade beslutet kan ändras i huvudsak i enlighet med E.ON:s yrkande, dock efter viss omformulering. Enligt 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594) får körning på barmark i terräng ske av alla de som utför projektering, byggande, underhåll och skötsel av kraft-, gas-, vatten- eller avloppsledningar samt radio- eller teleanläggningar. Länsstyrelsen anser att en koppling till nämnda förordning tydliggör att villkoret gäller vid all körning med motorfordon som bolaget får göra längs kraftledningen utan att söka särskild dispens. För att överensstämma med de undantag för terrängkörning som gäller enligt terrängkörningsförordningen anser länsstyrelsens att villkoret bör omformuleras till följande lydelse. *Vid framförande av motordrivna fordon i terräng längs kraftledningen i samband med projektering, byggande, underhåll och skötsel ska bolaget använda de maskiner och metoder som medför minsta möjliga ingrepp i miljön. Skador på marken ska återställas.* Länsstyrelsen har varken invändningar mot att villkor 1.3 i det överklagade beslutet upphävs eller mot att nätkoncessionens gillighetstid förlängs i enlighet med E.ON:s yrkande.

Ragunda kommun

Ragunda kommun har yttrat sig och har anfört i huvudsak följande. Ragunda kommun har under många år verkat för att ledningarna som löper längs Indalsälvens dalgång ska tas bort i syfte att förbättra utblickarna mot Indalsälven. Särskilt påtagligt upplevs ledningen när den passerar Döda Fallet som är Naturreservat och av stort turistintresse. Arbetet med världsarv Döda Fallet pågår och är inne i en viktig aktiv fas. Ragunda kommun anser att det är av största vikt att förstärkning av stam- och regionnätet påskyndas så att Hammarforsens kraftverk inom en snar framtid ansluts till stamnätet, vilket möjliggör rasing av ledningarna. Ledningarna passerar även genom skyddsområde för kommunens vattentäkt i Bispgården, vilket ska beaktas vid val av stolpar och vid arbete inom skyddsområdet.

DOMSKÄL

I 2 kap. 11 § ellagen anges följande. En nätkoncession ska förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

I målet är det fråga om förlängning av nätkoncession för två befintliga ledningar som uppfördes på 1920/30-talet. Det innebär att inga anläggningsarbeten behöver vidtas med anledning av koncessionen, däremot kommer det i fortsättningen att behövas vissa underhålls- och reparationsarbeten. Enligt mark- och miljödomstolens mening, och i linje med Ei:s bedömning, kan även denna typ av löpande arbeten motivera att koncessionen förenas med vissa villkor till skydd för miljön.

Det är endast E.ON som har överklagat Ei:s beslut. Länsstyrelsens förslag på formuleringar kan därför inte vinna bifall i den mån de skulle innebära en skärpning av de överklagade villkoren.

Villkor 1.2

E.ON har menat att villkoret borde ta sikte på att E.ON alltid ska välja den metod som medför minsta möjliga ingrepp i lokalmiljön, oavsett markförhållanden, och att marken efter skador ska återställas i godtagbart skick.

Våtmarker är värdefulla miljöer för djur och växter och ger utrymme för en rad olika livsmiljöer. Med hänsyn till våtmarkernas betydelse och de skador som framförande av maskiner över dessa kan orsaka är det motiverat med villkor som reglerar när framförande av maskiner kan ske med hänsyn till rådande markförhållanden. Mark- och miljödomstolen finner därför att utgångspunkten för

villkoret ska vara att körning bara ska få ske på våtmark när marken är tjälad och mindre känslig. Även ett direkt krav om återställande är motiverat. Villkor 1.2 bör få den lydelse som framgår av domslutet.

Villkor 1.3

Ei har medgett viss ändrad formulering av villkor 1.3 för att tydliggöra att villkoret endast avser området av ledningsgatan utanför skogsgatan men har i övrigt motsatt sig ändring av villkoret.

Mark- och miljödomstolen noterar att i de ledningsrätter som gäller för de nu aktuella sträckorna anges bl.a. ett antal rättigheter för ledningsrättshavaren att fälla träd som utgör fara för säkerhet eller hinder för ledningen. Även rådighet till avverkade träd regleras liksom bortforslande av virke och avverkningsrester.

2 kap. 11 § ellagen innehåller ingen bestämmelse om hänsyn till vad som framgår av ledningsrätterna eller liknande överenskommelser. Enligt bestämmelsen är det hänsyn till skydd för allmänna intressen och enskild rätt, säkerhetsskäl och skydd för människors hälsa och miljön som ska utgöra motiv för villkoren. En förutsättning enligt 2 kap. 11 § ellagen är dock att villkoren som föreskrivs behövs för att skydda eller främja något av de intressen som anges i paragrafen. Mark- och miljödomstolen finner inte att Ei har angett sådana skäl eller att det annars framkommit att det är miljömässigt motiverat att föreskriva särskilda villkor gällande lämnande av högstubbar i ledningsgatan. E.ON:s yrkande om att villkor 1.3 ska upphävas ska därför vinna bifall.

Nätkoncessionens giltighetstid

E.ON har ansökt om förlängd nätkoncession med en giltighetstid om 15 år. Ei har beviljat förlängd nätkoncession med en giltighetstid om 10 år.

Enligt en lagändring som trädde ikraft den 1 juni 2013 är huvudregeln enligt 2 kap. 13 § ellagen att en nätkoncession gäller tills vidare. Enligt samma bestämmelse får dock en nätkoncession för linje begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden

begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden får i ett sådant fall vara som längst femton år.

Av förarbetena till lagen framgår att möjligheten för nätmyndigheten att på eget initiativ besluta om en viss giltighetstid bör tillämpas restriktivt. Ett motiv för att tillämpa undantaget kan vara att det finns skäl att anta att en ledning endast kommer att behövas under en kortare tidsperiod (se prop. 2012/13:70 sida 84 f.). I förarbetena framhölls att det kan finnas situationer där det redan från början framgår att den aktuella ledningen bara kommer att behövas under en begränsad tid. Vidare att under sådana förhållanden framstår det som mer ändamålsenligt att meddela en tidbestämd nätkoncession snarare än att återkalla koncessionen när ledningen inte längre används (se prop. 2012/13:70 s. 50).

I det överklagade beslutet har Ei bl.a. uppgett att de aktuella ledningarna i befintlig sträckning innebär en stor lokal påverkan på flera motstående intressen. Ei har därför funnit att det på flera delar av sträckan är mycket angeläget att ledningarna tas bort. Av beslutet framgår även att Ei funnit att förutsättningarna i 2 kap. 6-10 §§ ellagen för att meddela nätkoncession för de aktuella ledningarna är uppfyllda. E.ON har menat att tio år inte är tillräckligt för att kunna tillse att nya ledningsnät är i bruk och anslutna till stamnät för att kraftöverföring.

För att nätmyndigheten på eget initiativ ska kunna begränsa en nätkoncession att gälla för viss tid för en linje krävs att det finns särskilda skäl. Ei har anfört att förhållandet att ledningen inte är lämplig att behålla mer än under kortast praktiskt möjliga tid är att betrakta som ett sådant särskilt skäl som krävs för att Ei ska kunna begränsa giltighetstiden enligt 2 kap. 13 § ellagen.

Mark- och miljödomstolen anser att den lokala påverkan som de aktuella ledningarna beskrivs ha, eventuellt kan utgöra skäl för att en ändrad ledningssträckning är påkallad (jfr prop. 2012/13:70 s. 55). Mark- och miljödomstolen bedömer dock att det i målet inte föreligger sådana särskilda skäl som innebär att en mer långtgående begränsning av nätkoncessionen för aktuella

linjer än den som E.ON angivit i sin ansökan, dvs. 15 år, är påkallad. Det överklagade beslutet ska därför ändras på så sätt att nätkoncession för de två 130 kV ledningarna, från Hammarstrand till Bandsjö i Ragunda, Sundsvalls och Timrå kommuner, Jämtlands och Västernorrlands län ska gälla till och med den 27 oktober 2030.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 4 januari 2017. Prövningstillstånd krävs.

Monica Daoson

Ingrid Johansson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Monica Daoson, ordförande, och tekniska rådet Ingrid Johansson. Föredragande har varit beredningsjuristen Angelica Hage.